

14. 12. 2016

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Nový návrh zákona o statusu veřejné prospěšnosti

Dne 12. 5. 2016 předložilo Ministerstvo spravedlnosti k projednání nový návrh zákona o statusu veřejné prospěšnosti a o změně souvisejících zákonů (zákon o statusu veřejné prospěšnosti). Ministerstvo se tímto krokem snaží naplnit jeden z dalších bodů Plánu legislativních prací vlády na zbývající část roku 2014, který byl schválen usnesením vlády č. 165 ze dne 12. 3. 2014. Jedná se o další pokus o přijetí zvláštního zákona, který v rámci českého právního řádu podrobněji zakotví úpravu veřejné prospěšnosti. Tím by měl být konečně napraven poměrně zásadní nedostatek v českém právním řádu, který trvá již od počátku roku 2014, kdy nabyl účinnosti zákon č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník (dále jen „Občanský zákoník“).

Veřejná prospěšnost a její zákonné zakotvení

Do roku 1995 nebyl v rámci českého právního řádu institut veřejné prospěšnosti jakkoliv vymezen. Až po roce 1990 se začalo uvažovat o vytvoření právního rámce veřejné prospěšnosti, kdy následně došlo k přijetí zákona č. [248/1995](#) Sb., o obecně prospěšných společnostech a o změně a doplnění některých zákonů (dále jen „**ZoOPS**“). Koncepční přístup veřejné prospěšnosti, který byl v roce 1995 zvolen, však veřejnou prospěšnost pevně spjal s právní formou jednotlivých typů subjektů neziskové sféry (obecně prospěšné společnosti). Tím došlo za prvé k limitaci těchto právních forem pouze pro veřejně prospěšné účely a za druhé bylo znemožněno využití jiných právních forem při podpoře obecného blaha.[1]

K zakotvení statusu veřejné prospěšnosti do českého právního řádu došlo až v rámci rekodifikace soukromého práva v roce 2014, kdy byla zakotvena definice veřejně prospěšné právnické osoby jakožto osoby, jejímž posláním je vlastní činností přispívat k dosahování obecného blaha a která využívá své jmění k veřejně prospěšnému účelu (viz ustanovení § 146 Občanského zákoníku). Přijetím Občanského zákoníku došlo ke změně koncepčního přístupu k tomuto institutu, když veřejná prospěšnost již dále není pojímána jako definiční znak konkrétní právní formy, ale jako status dané právnické osoby (rozhodující pro posouzení veřejné prospěšnosti již tedy není forma právnické osoby, ale její účel a činnost, kterou je onoho účelu dosahováno). Cílem zavedení tohoto institutu byla především snaha o posílení postavení právnických osob, jejichž posláním je dosahování obecného blaha, a rovněž přispění k vyšší transparentnosti osob založených za jiným účelem než je generování zisku, čímž mělo obecně dojít k prohloubení důvěry veřejnosti v neziskový sektor.[2]

Ustanovení § 146 Občanského zákoníku stanovuje základní kritéria, při jejichž naplnění lze považovat právnickou osobu za veřejně prospěšnou. Právnická osoba je tedy považována za veřejně prospěšnou za předpokladu, že:

- jejím posláním je v souladu se zakladatelským právním jednáním přispívat vlastní činností k dosahování obecného blaha;
- na její rozhodování mají vliv jen bezúhonné osoby;
- nabyla majetek z poctivých zdrojů; a
- hospodárně využívá své jmění k veřejně prospěšnému účelu.

Úprava veřejné prospěšnosti v rámci Občanského zákoníku však byla přijímána jen jako obecné zakotvení tohoto institutu do českého právního řádu. V rámci příprav Občanského zákoníku tak bylo od počátku počítáno s přijetím zvláštního zákona, který institut veřejné prospěšnosti upraví podrobněji a který zároveň sladí právní úpravu neziskového sektoru s principy zakotvenými v Občanském zákoníku (rovněž na zavedení institutu reagovaly i další právní předpisy – např. zákon č. [292/2013](#) Sb., o zvláštních řízeních soudních, zákon č. [304/2013](#) Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob či zákon č. [549/1991](#) Sb., o soudních poplatcích). Daný záměr lze demonstrovat na ustanovení § 147 Občanského zákoníku, který zakotvuje právo právnické osoby na zápis statusu veřejné prospěšnosti do veřejného rejstříku za předpokladu splnění podmínek stanovených jiným právním předpisem. Právní předpis, který by stanovoval konkrétnější podmínky, však do dnešního dne neexistuje.

Návrhy zákona o statusu veřejné prospěšnosti

Jak již bylo naznačeno, cílem zákonodárce bylo, aby s účinností Občanského zákoníku nabyl účinnosti i zvláštní právní předpis, který rozvede kusou úpravu veřejné prospěšnosti zakotvenou v Občanském zákoníku. Dne 22. 4. 2013 tak vláda předložila Poslanecké sněmovně návrh zákona o statusu veřejné prospěšnosti, který byl dále veden jako sněmovní tisk č. 989. Cílem předkládané právní úpravy bylo zejména upravit podmínky, za kterých má právnická osoba právo na zápis statusu veřejné prospěšnosti. Jak již bylo řečeno, tento návrh zákona o statusu veřejné prospěšnosti měl vstoupit v účinnost současně s Občanským zákoníkem. Tento návrh však nebyl přijat Senátem PČR.

Od počátku roku 2014 je tak snahou zákonodárce zhojit výše naznačený nedostatek a přijmout zvláštní zákon, který by podrobněji zakotvil úpravu statusu veřejné prospěšnosti. V červenci roku 2014 byl ze strany Ministerstva spravedlnosti předložen nový přepracovaný návrh zákona o statusu veřejné prospěšnosti, přičemž již v březnu roku 2015 bylo jeho projednávání Legislativní radou vlády přerušeno za účelem jeho dalšího přepracování.

Následně byl v květnu letošního roku předložen další nově přepracovaný návrh zákona o statusu veřejné prospěšnosti, přičemž aktuálně již proběhlo meziresortní připomínkové řízení a návrh byl dne 26. 10. 2016 se zapracovanými připomínkami z meziresortního připomínkování předložen k projednání vládě České republiky.

Cílem předkládaného návrhu je dle slov ministra spravedlnosti zvýšení transparentnosti a důvěryhodnosti neziskového sektoru, jakož i jeho větší atraktivnost a přístupnost. Účelem návrhu je rovněž lepší a funkčnější provázání právních předpisů upravujících danou problematiku.[3]

Předmětem navrhované úpravy zákona o statusu veřejné prospěšnosti je úprava podmínek, za kterých má veřejně prospěšná právnická osoba právo na zápis statusu veřejné prospěšnosti do veřejného rejstříku, úprava rozhodování o právu na zápis statusu, úprava samotného zápisu statusu do veřejného rejstříku, úprava povinností právnické osoby se statutem a některé otázky spojené s odnětím tohoto statusu. V rámci podmínek, za kterých má veřejně prospěšná právnická osoba právo na zápis statusu veřejné prospěšnosti do veřejného rejstříku, jsou zákonem demonstrativně uvedeny činnosti, které se považují za činnosti přispívající k dosahování obecného blaha. Dále je podrobněji definován požadavek na bezúhonnost právnické osoby a osob majících vliv na její rozhodování, stejně

jako je podrobněji rozebrán požadavek na hospodárné využívání jmění k veřejně prospěšnému účelu a poctivost nabytého majetku. Co se týče rozhodování o právu na zápis statusu do veřejného rejstříku, tak je stanoveno, že o tomto rozhodují výhradně soudy. Rovněž jsou v návrhu zákona zakotveny povinnosti právnických osob s přiznaným statutem (zejména se jedná o povinnosti týkající se nakládání s financemi, tak aby bylo patrné, že nakládání s financemi dané právnické osoby je transparentní) a pravidla o střetu zájmů mezi zakladatelem, členy orgánů právnické osoby, zástupci právnické osoby či osobami v obdobném postavení. Závěrem je upravena otázka odnětí statusu veřejné prospěšnosti právnické osobě, která přestane splňovat některou z podmínek pro přiznání práva na zápis statusu do veřejného rejstříku, či která neplní své povinnosti stanovené zákonem.

Závěr

Závěrem lze konstatovat, že stav trvající již bezmála tři roky, kdy není možné, aby byl právnické osobě, která má zájem o zapsání statusu veřejné prospěšnosti a zároveň splňuje podmínky pro jeho udělení dle Občanského zákoníku, tento status přiznán, a to pouze z důvodů absence zvláštního právního předpisu upravujícího tuto problematiku, je značně nežádoucí. Tento stav snad bude brzy napraven přijetím navrhovaného zákona.

Mgr. Denisa Slavíková,
advokátní koncipientka

[KŠD LEGAL advokátní kancelář s.r.o.](#)

CITY TOWER
Hvězdova 1716/2b
140 00 Praha 4

Tel.: +420 221 412 611
Fax: +420 222 254 030
e-mail: ksd.law@ksd.cz

-
- [1] LAVICKÝ, Petr. Občanský zákoník: komentář. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2015. str. 768 - 769.
[2] Tamtéž, str. 767.
[3] Předkládací zpráva Ministerstva spravedlnosti k návrhu zákona o statusu veřejné prospěšnosti. [online]. 2016 [cit. 2. 11. 2016]. Dostupné na www, k dispozici >>> [zde](#).

Další články:

- [Byznys a paragrafy, díl 32.: Konkurenční doložka](#)
- [Skryté ujednání v realitní smlouvě - zbytečná hra na schovávanou](#)
- [Odpovědnost člena voleného orgánu dle § 159 OZ a vymezení škody způsobené právnické osobě](#)
- [Vnosy do společného jmění manželů a jejich valorizace v aktuální judikatuře Nejvyššího soudu a Ústavního soudu](#)
- [Právo na přístup ke kamerovým záznamům: střet GDPR, informačního zákona a praxe veřejných institucí](#)
- [Postoupení pohledávky na výživné jako novinka právní úpravy účinné od 1. 1. 2026](#)
- [Jak zahájit provoz mezinárodní letecké linky do České republiky \(EU\): právní požadavky pro aerolinky ze třetích zemí](#)
- [Mimořádné vydržení a vývoj judikatury Nejvyššího soudu](#)
- [Preventivně-sankční funkce náhrady nemajetkové újmy za porušení osobnostních práv pohledem Ústavního soudu](#)
- [Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?](#)
- [Zápis ochranné známky bez komplikací. Klíčem k úspěchu je kvalitní předběžná rešerše](#)